

NÁZEV ŠKOLY: GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA, LITOMĚŘICE,
Svojsíkova 1, příspěvková organizace

ČÍSLO PROJEKTU: CZ.1.07/1.5.00/34.1082

NÁZEV MATERIÁLU: VY_32_INOVACE_6B_16_Římská jména

TÉMA SADY: Antické reálie

ROČNÍK: 3. a 4. ročník, oktáva

DATUM VZNIKU: únor 2014

AUTOR: Vladimíra Hávová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdelávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANOTACE

Materiál je určen pro výklad antických reálií v samostatném semináři nebo jako součásti výuky latiny.

Studenti získají informace o stavbě jména užívaného v Římě.

Výklad navíc rozšiřuje i studentovu latinskou slovní zásobu (latinské termíny jsou zvýrazněny barevně). V závěru prezentace jsou uvedena latinsky psaná živá slova, citáty či slavné výroky týkající se tématu.

Prezentace s výkladem zabere jednu vyučovací hodinu.

Studenti propojí nové informace se znalostmi z jazyků.

Římská jména

Za starých dob mívali Římané dvě jména, jméno osobní a jméno rodové.

Pro lepší identifikaci užívali někdy navíc jméno otce v genitivu, případně ještě jméno děda v genitivu.

Caius Tullius, Quinti filius, Lucii nepos

Caius Tullius, syn Quintův, vnuk Luciův

Římská jména

V roce 45 př. K. vydal C. Iulius Caesar nařízení, aby všichni římsští občané užívali tři jména.

Jméno římského občana tvořily tyto části:

Praenomen – jméno osobní

Nomen gentile – jméno rodové

Cognomen - přízvisko

Římská jména

Praenomina mužská

Římané užívali jen několik jmen osobních. Díky častému opakování stačilo v psaném textu zapisovat osobní jméno pouze počátečním písmenem.

Nejčastěji používaná praenomina byla:

Aulus, Gaius, Gneus, Decimus, Lucius, Marcus, Publius, Quintus, Sextus, Servius, Tiberius, Titus...

Římská jména

Nomina gentilia mužská

Jméno rodové označovalo příslušnost Římana k rodu.

Podle koncovek těchto jmen můžeme odhalit původ jednotlivých rodů.

Jména zakončená na **-ius** byla původu latinsko-římského, jména ukončená na **-a** nebo **-as** byla původu etruského.

př. **Iulius, Porsena, Maecenas**

Římská jména

Cognomina mužská

Třetí část jména rozlišovala jednotlivé rodiny uvnitř rodů.

Vyjadřovala charakteristiky význačných členů rodiny nebo jejich slavné skutky.

Cognomen se dědilo.

př. **Flaccus** – ušatý
Crassus – tlustý
Cicero – hrášek
Naso – nosatý

Tacitus – tichý
Brutus – hloupý
Scaevola – levák
Cinncinnatus – kudrnatý

Římská jména

Jména adoptovaných mužů lze rozpoznat podle sufixu **-ian** před koncovkou ve jménu rodovém.

př. **Aemilianus** pův. Aemilius
Octavianus pův. Octavus

Římská jména

Jména žen

Pro jména žen u Římanů platila mnohem jednodušší pravidla. Zřídka dostávaly dcery praenomen.

Dívky většinou dostaly otcovo jméno rodové přechýlené do ženské podoby.

př. Iulius – Iulia
 Clodius – Clodia
 Caecilius - Caecilia

Římská jména

Pokud bylo v rodině více dcer, užívaly místo praenomina zpravidla řadové číslovky.

př. **Prima, Secunda, Tertia ...**

Římská jména

Jména otroků

Otroci dostávali římská jména v dobách, kdy rodina mívala jednoho otroka. Později, kdy otroků přibývalo, nechávali si otroci svoje původní jména, případně si pán pojmenoval jen svého „oblíbence“.

Římská jména

Jméno otroka se většinou skládalo ze jména pána a zkomoleniny slova **puer** (chlapec) **-por**.
př. **Marcipor, Lucipor**

Jméno otroka mohlo označovat jeho původ.
př. **Afer, Lydus**

Otrok mohl dostat jméno podle mytologických postav.
př. **Priamus, Castor**

Římská jména

Již za císařství přestávala platit pravidla pro tvoření římských jmen, jak je zavedl C. I. Caesar, a ve 3. st. po K. nastal opět chaos, Římané znovu používali mnoho jmen.

Římská jména

Nomen atque omen.

Jméno jako znamení

Nomina stultorum scribuntur ubique locorum.

Jména hloupých jsou napsána na všech možných místech (na všech sloupích).

Melius est nomen bonum quam divitiae multae.

Lepší je dobré jméno než velké bohatství.

Hic cinera, ubique nomen.

Popel je zde, jméno všude. (Zamýšlený epitaf na Napoleonův hrob – nakonec jen N)

Římská jména

Zdroje:

ČERMÁK, J., ČERMÁKOVÁ, K. *Slovník latinských citátů*. 1. vyd. Praha : Euromedia Group, 2005. ISBN 80-242-1372-9.

KUBELKA, V. *Římské reálie a literatura*. Uherské Hradiště : vl. nákladem, 1898.

KUŽÁKOVÁ, E., MOUCHOVÁ, B., SLABOCHOVÁ, D. *Linguae Latinae studeamus*. 1. vyd. Praha : Ewa edition, 1998. ISBN 80-85764-25-3.

MOUCHOVÁ, B., KUŽÁKOVÁ, E., MAREK, V. *Disco latine I*. 1. vyd. Praha : Scientia, 1995. ISBN 80-7183-045-3.